

8

નકશા આલેખન

અધ્યયન નિષ્પત્તિ-

- M512 નકશાઓમાં ચિહ્નો, સંજ્ઞાઓ, દિશાના આધારે કોઈ વસ્તુ કે સ્થળનું સ્થાન દર્શાવે છે. અને તેનું અર્થઘટન કરે છે.
- M512.1 નકશા પરથી પ્રશ્નોના જવાબ આપે છે.
- M512.2 પ્રમાણમાપની મદદથી ચિત્રો અને નકશાઓને નાના કે મોટા સ્વરૂપે દોરે છે.
- M512.3 ઘર, વર્ગખંડ અને શાળાના સાદા નકશાઓમાં ચિહ્નો, સંજ્ઞાઓ, દિશાના આધારે કોઈ વસ્તુ કે સ્થળનું સ્થાન દર્શાવે છે.

વિષયવસ્તુના મુદ્દા

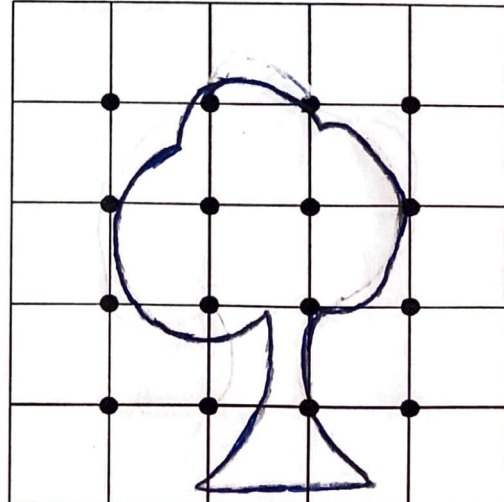
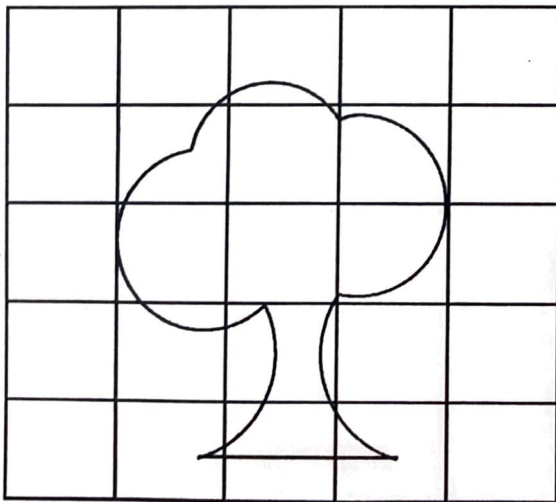
- 8.1 સાદા નકશાઓન ચિહ્નો, સંજ્ઞાઓ અને દિશાના આધારે વસ્તુનું કે સ્થળનું સ્થાન
- 8.2 નકશા અને પ્રમાણમાપના આધારે માહિતીનું અર્થઘટન

પૂર્વજ્ઞાન:-

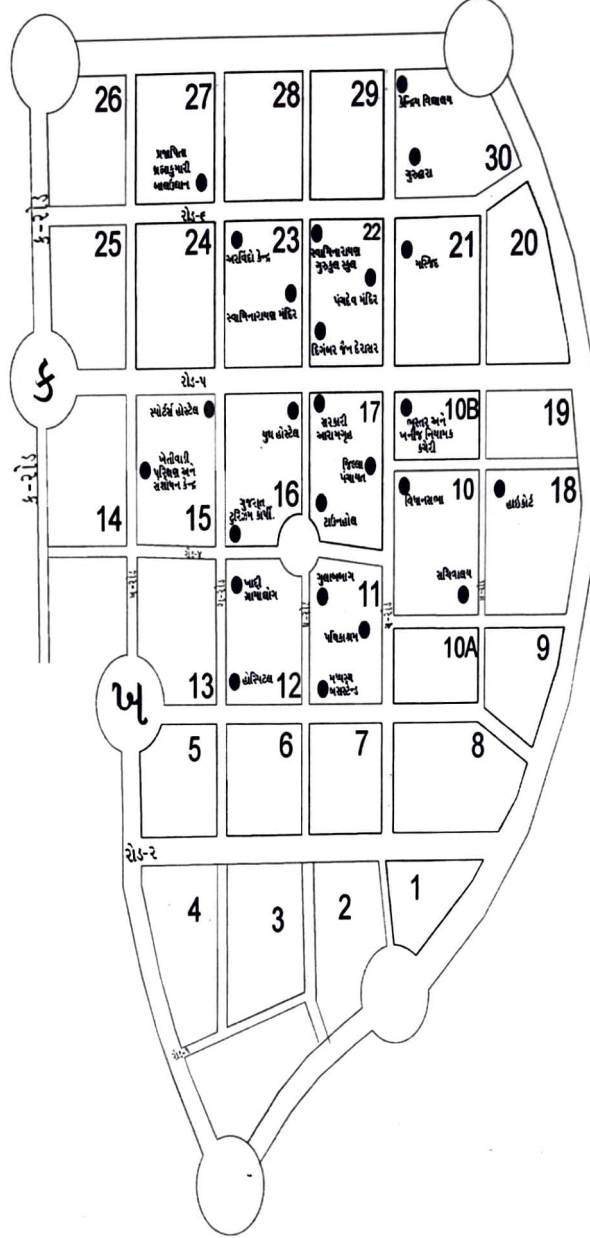
ચાર મુખ્ય દિશાઓ, ડાબી-જમણી બાજુ વિશેનું જ્ઞાન, અંતર માપનના વિવિધ એકમો.

1 સૂચના મુજબ કરો.

- (1) નીચે નાના ચોરસમાં આપેલ આકૃતિને બાજુમાં આપેલા મોટા ચોરસમાં દોરો. (પ્રમાણમાપનો ઉપયોગ કરવો.)

નીચે ગાંધીનગર શહેરનો નકશો આપેલ છે. તેનો અભ્યાસ કરો અને પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો.

- (2) નકશામાં રસ્તાઓને બે વિશિષ્ટ પ્રકારે નામ આપવામાં આવે છે. શું તમે શોધી શકો કે તે કયા કયા રસ્તાઓ છે?
- રસ્તાઓમાં કક્ષાવાળો મુજબ અને ચાંક પ્રમાણી નામ આપવામાં આવ્યાં છે.
- (3) નકશામાં "ગ", "દ", "ચ", "છ" તથા રસ્તા નંબર ૩ અને ૫ દર્શાવવામાં આવ્યા છે.
- (3) જો તમે અરવિંદો કેન્દ્રો પાસે ઉભા છો તો પથીક આશ્રમ જવા તમારે કઈ દિશામાં જવું પડે?
- દક્ષિણ દિશામાં જવું પડશે.
- (4) વિધાન સભાથી ખેતીવાડી પરીક્ષણ અને સંશોધન કેન્દ્ર જવા માટે તમારે કયા કયા રસ્તા પસાર કરવા પડશે?
- ચ-૫ થી પશ્ચિમ દિશામાં જવું પડે. ચ-૫ થી ડાબી બાજુ આગળ
- (5) નકશામાં દર્શાવેલા ધર્મસ્થાનોના નામ જણાવો જતાં ડાબી બાજુએ આવી.
- સ્વામીનારાયણ, ગુરુદ્વારા, પંચદેવ મંદિર, દિગંબર જૈન દેરાસર, મસ્જિદ ગુરુદ્વારા
- (6) ટાઉનહોલની આજુબાજુ આવેલી સરકારી સંસ્થાઓના નામ લખો.?
- જિલ્લા પંચાયત, સરકારી આરામગૃહ, વિધાનસભા

(7) નકશામાં ગાંધીનગર જિલ્લા કોર્ટ નીચે પૈકી કયા રસ્તાથી વધુ નજીક છે?

(a) “ગ” રોડ ☒ (b) “ઘ” રોડ (c) “ચ” રોડ

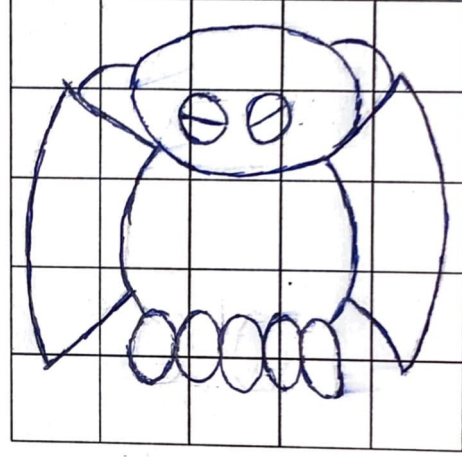
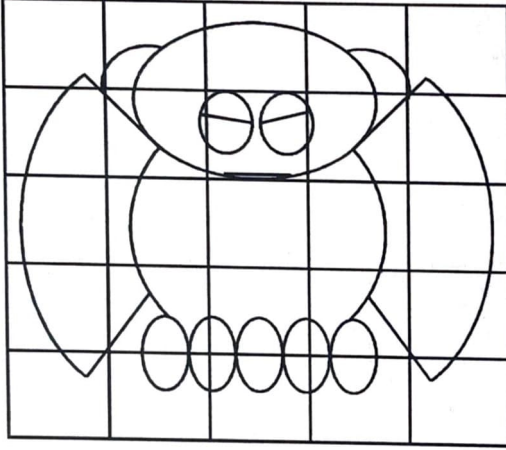
(8) રોડ નં. ૬ પર ઉભા હોય તો તમારી ઉત્તર દિશામાં કયા કયા સ્થળો જોવા મળે છે?

→ પ્રભાતિ બાબાકુમારે બાલકુલ, કૈન્દ્રિય વિદ્યાલય, ગુરુપુલક

(9) તમારી શાળાનો નકશો તૈયાર કરો. મીટરપટ્ટીનો ઉપયોગ કરી વિવિધ રૂમ અને જગ્યાઓનાં અંતર માપી યોગ્ય પ્રમાણમાપનો ઉપયોગ કરી નકશો તૈયાર કરો. (આ માટે તમારા શિક્ષકની મદદ લો.)

દરેક વિદ્યાર્થીએ પોતાની શાળાની નકશી વ્યવસ્થિત રીતે દોરવી...

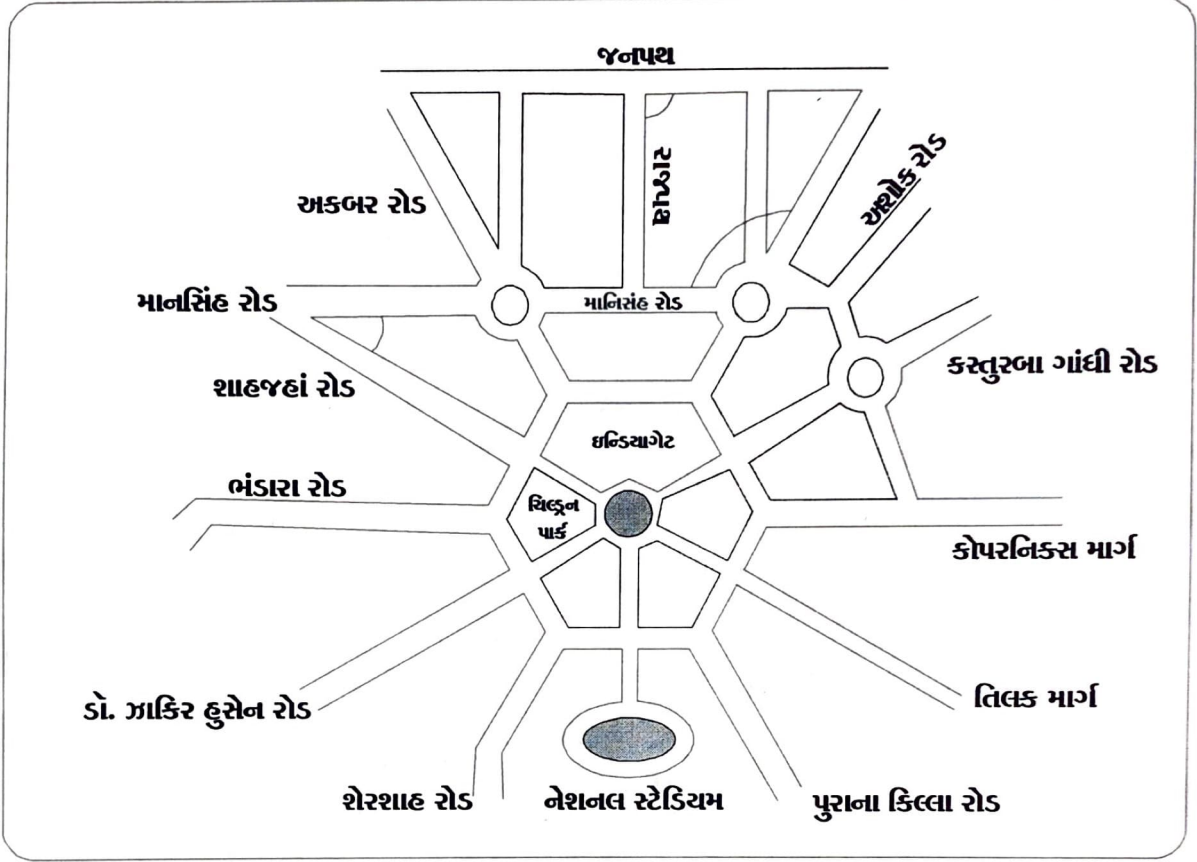
- (10) નીચે ડાબી બાજુના ચિત્રને જમણી બાજુના મોટા ચોરસમાં દોરવાનો પ્રયત્ન કરો. (પ્રમાણમાપનો ઉપયોગ કર્યા વગર)

- (11) પ્રશ્ન.10માં તમે દોરેલ ચિત્રને- તમારા મિત્રના ચિત્ર સાથે સરખાવો. શું બંનેનાં ચિત્ર (સરખા માપનાં સરખાં ક્ષેત્રફળ ધરાવતા) છે ? આવું શા માટે થયું? (તમારા શિક્ષક સાથે આ બાબતે ચર્ચા કરો.)

→ સરખા ક્ષેત્રફળ ધરાવતા નથી કેમ કે
પ્રમાણમાપનો ઉપયોગ કરીને નથી

અધ્યયન નિષ્પત્તિનું સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન

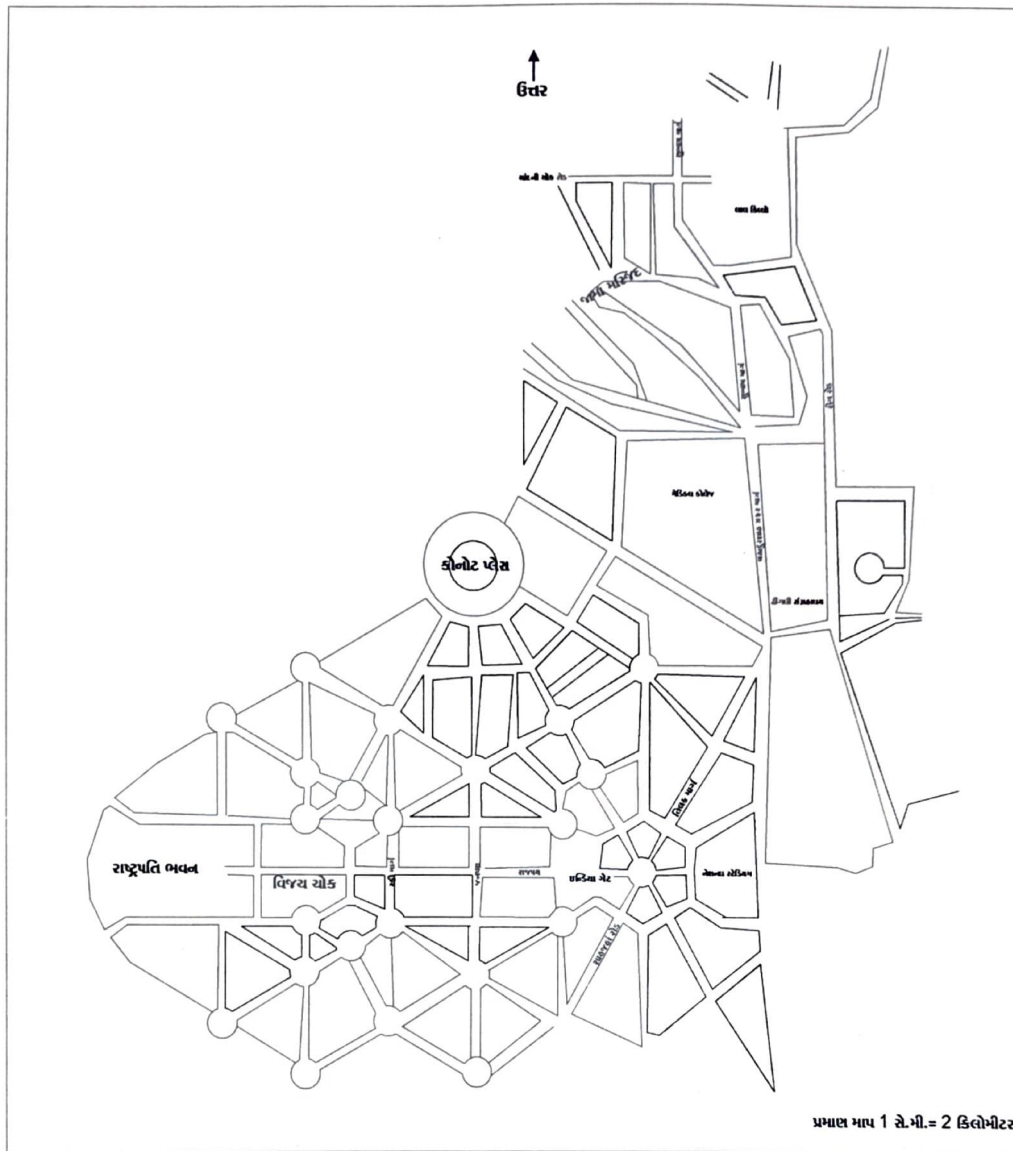

નકશાનો અભ્યાસ કરીને જણાવો કે આપેલ બે રસ્તાઓ વચ્ચે કયા પ્રકારનો ખૂણો બને છે તે જણાવો.

માર્ગના નામ	ખૂણાનો પ્રકાર (લઘુકોણ, કાટકોણ, ગુરુકોણ)
(a) રાજપથ માર્ગ અને માનસિંહ માર્ગ	કાટકોણ
(b) માનસિંહ માર્ગ અને અશોક માર્ગ	ગુરુકોણ
(c) માનસિંહ માર્ગ અને અકબર માર્ગ	લઘુકોણ
(d) કોપરનિક્સ માર્ગ અને તિલક માર્ગ	લઘુકોણ

(2) ચિલ્ડ્રન પાર્કમાંથી કયા કયા રસ્તાઓ પસાર થાય છે તે જણાવો.

જ. ભંડારા રોડ, શાહજહાં રોડ, ઝાકિર હુસૈન રોડ....

આપેલા નકશાને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો

- (3) લાલકિલ્લાથી દક્ષિણ દિશા તરફ આવતાં કોઈ પણ ત્રણ સ્થળનાં નામ આપો.

૪. મીડિકલ કોલેજ, ટાંગલ સંગ્રાહાલય, નેશનલ રહેડિયમ

- (4) નકશામાં આપેલ પ્રમાણમાપનો ઉપયોગ કરી “રાષ્ટ્રપતિ ભવન” અને “ઈન્ડિયા ગેટ” વચ્ચેનું અંતર “ કિલો મીટર”માં લખો.

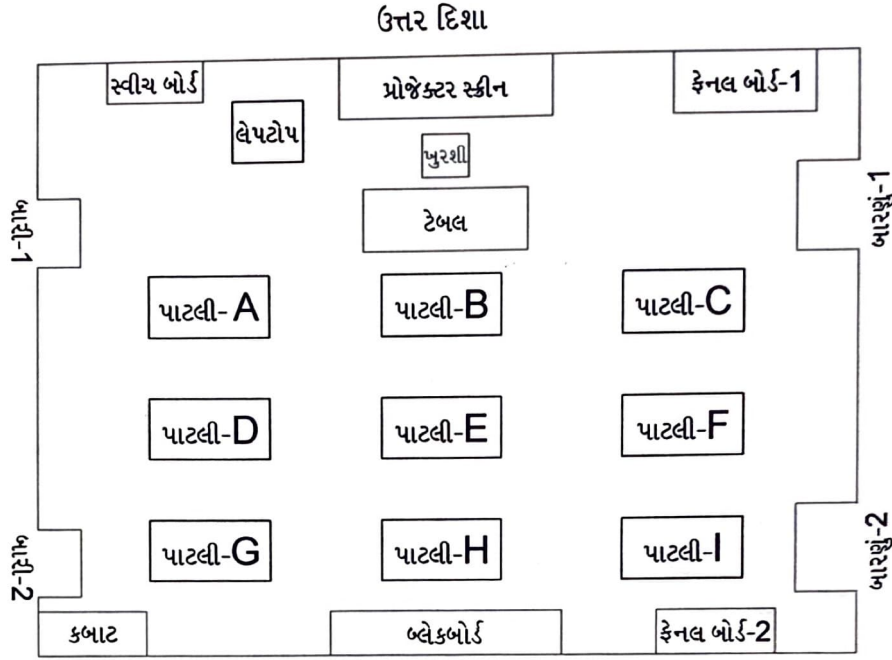
જ. પુખ્તમાપ = ૫ સેમી = ૨ કિમી

→ 19.6 કિ.મી. આશી... ..

- (5) જામા મસ્જિદથી દિક્ષણ દિશામાં 10 કિ.મી. અંતરે આવેલા સ્થળનું નામ લખો.

૪. ઈન્દિયા ગ્રીટ

નીચે આપેલા વર્ગખંડના નકશાનો અભ્યાસ કરી પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(6) વર્ગખંડના નકશામાં નજરે પડતી વસ્તુઓની યાદી બનાવો.

→ ખુરશી, ટેબલ, લેપટોપ, પ્રોજેક્ટર સ્ક્રીન, સ્વીચ બોર્ડ, ફેન બોર્ડ, પાટલીઓ, બ્લેકબોર્ડ, કબાટ.

(7) પ્રોજેક્ટર સ્ક્રીન એ મુખ્ય ટેબલથી કઈ દિશામાં ગોઠવાયેલું છે.

→ ઉત્તર દિશામાં

(8) નકશામાં દક્ષિણ દિશામાં કઈ કઈ વસ્તુઓ જોવા મળે છે.

→ કબાટ, બ્લેકબોર્ડ, ફેન બોર્ડ-2

(9) બારણા - 1 થી પ્રવેશ કરતાં જમણી બાજુ આવતી વસ્તુઓ ક્રમમાં લખો.

→ પ્રોજેક્ટર સ્ક્રીન, ફેન બોર્ડ-1, સ્વીચ બોર્ડ

(10) બારીથી નજીક આવેલી પાટલીઓના નામ લખો.

→ પાટલી - A, D, G